

KARJALAKERHO

KARJALAISET PERINTEET MUKAAN LASTEN JA NUORTEN TOIMINTAAN

Pirjo Lahtinen, Hilikka Talja ja Sari Kellokumpu
Lievestuoreen Karjalaiset
Kevät 2018

Karjalaiset perinteet mukaan lasten ja nuorten toimintaan

Minulle, Pirjo Lahtinen, innostus karjalaisuuteen syntyi jo kotona karjalaisen äidin tyttärenä. Äiti oli kotoisin Sortavalasta. Hilikka Talja taas on miehensä suvun ja äitini kautta kiinnostunut perinteistä ja niiden eteenpäin viemisestä. Sari Kellokumpu oli mukana Jyväskylässä järjestetyillä Karjalaisilla kesäjuhlilla 2017 ja hän oli suunnittelemassa ja toteuttamassa lastenohjelmaa.

Kuten karjalaiset muodostavat oman, tiiviin ja toimivan yhteisönsä, meille oli tärkeää löytää yhteisöt, jotka olivat mukana tässä toiminnassa. Karjalan Liitto, Keski-Suomen piiri, Lievestuoreen Karjalaiset ja Laukaan seurakunnan Lievestuoreen toimipiste; tässä oli vankka perusta.

Aloitimme kokeilemaan karjalaisten perinteiden viemistä valmiisiin kerhoihin, jotka Hilikka tunsu. Me pääsimme Sarin kanssa mukaan suunnittelemaan ja rakentamaan yhteistä toimintaa. Mielenkiintoiseksi asian teki Lievestuoreen Karjalaisten aktiivisuus olla mukana toiminnassa.

Heino Mäkipää, Sortavalan evakko, oli kertomassa omaa evakkotarinaansa, kuinka hän lähti Karjalasta ja mitä hän evakkomatalla koki. Tarinat kuuluvat vahvasti karjalaisuuteen. Arvo Leminen, Uukuniemen evakko, oli pukeutunut karjalaisen miehen työasuun ja hän kertoi kättentaidoista ja iltamista. Meillä oli myös peli-ilta, jolloin nuoriso pelasi kyykkää ja osa hyppi kiikkulaudalla. Pieni keväinen vesisade ei haitannut menoa.

Kauden viimeinen kerhoilta oli yhteisöllinen. Leivoimme karjalanpiirakoita kaikki yhdessä. Lievestuoreella toimii seurakunnassa Narukerho, joka koostuu eri-ikäisistä aikuisista. Arja Otsola vetää sitä. Saimme heidät sekä eri-ikäiset lapset ja nuoret yhdessä leipomaan karjalanpiirakoita. Myös Lievestuoreen karjalaiset opastivat leipomisessa. Kerhot päättyivät karjalaiseen kirkkopyhään, jossa karjalanpiirakat tarjoiltiin. Kirkkopyhästä suunnitellaan perinnettä.

Syksyllä on tarkoitus jatkaa kerhotoimintaa ja toivomme sitä kautta saavamme karjalaista perinnetietoa nuoremman ikäluokan tietoisuuteen.

Pirjo Lahtinen, Keski-Suomen piirihallitusjäsen, Lievestuoreen Karjalaiset

Sari Kellokumpu, Lievestuoreen Karjalaiset

Hilikka Talja, Laukaan seurakunta, Lievestuoreen Karjalaiset

KARJALAKERHOT KEVÄÄLLÄ 2018

Pidimme keväällä 2018 alla mainitun aiheisia kerhoja Lievestuoreen kirkon kerhotiloissa. Kerhokausi päättyi Karjalaisten kirkkopyhään toukokuussa. Kerholaisemme olivat 10-ikävuoden molemmin puolin. Osallistujamäärä vaihteli 10-20 välillä jokaisella tapaamiskerralla. Seuraavaksi avaamme kerhoiltoja hieman tarkemmin.

Tähän on koottu viitteellisiä aiheita ja toimintatapoja yhden kevätkauden kerhoista lapsille ja nuorille. Toivomme, että ne voivat olla innostajana ja suunnannäyttäjänä tuleville kerhonohjaajille.

LUETTELO TEEMOISTA:

1. Mikä on Karjala?
2. Missä on minun juureni?
3. Miten kohtaan karjalaisuuden Suomessa?
4. Karjala Sua ikävöin
5. Pääsiäinen Karjalassa
6. Pääsiäinen Karjalassa jatkuu
7. Karjala - laulun ja soiton maa
8. Käsityöperinteet Karjalassa
9. Karjalainen leikkiperinne: piha- ja sisäleikit
10. Karjalaiset iltamat
11. Karjalainen yhteisöllisyys
12. Karjalainen messu, kerhojen päätös

PERINNEKERHOT

1. Kerta. Mikä on Karjala?

Aloitukset ja alkurutiinit:

Kännykät siirretään sivuun.

Tutustuminen toisiimme ja aiheeseen.

Alkurukous tai runo, sananlasku yms. (riippuen siitä, missä kerhot järjestetään)

Tuolileikki:

Kaikki istuvat ringissä omalla tuolilla. Tuoleja on yhtä monta kuin ringissä istujia.

Yksi leikkiä on keskellä. Hänellä ei ole tuolia. Keskellä olija kysyy kysymyksiä. Jos leikki toistetaan joka kerhon alussa, kysymykset ovat kerhon aiheen mukaan.

Ensimmäisessä kerhossa tutustumme. Kysymykset auttavat tutustumaan:

Keskellä olija kysyy kysymyksiä ja ringissä olijat vaihtavat paikkaa, jos vastaus on kyllä. Keskellä olija yrittää keritä yhdelle vapaalle tuolille. Tuolilta jäänyt jää kysyjäksi. Leikissä voidaan käyttää myös jokeria, jolloin kaikki vaihtavat paikkaa.

Esimerkkejä kysymyksistä:

Kuka tykkää hedelmäsalaatista

Kenellä on villasukat jalassa?

Kenellä on juuret Karjalassa?

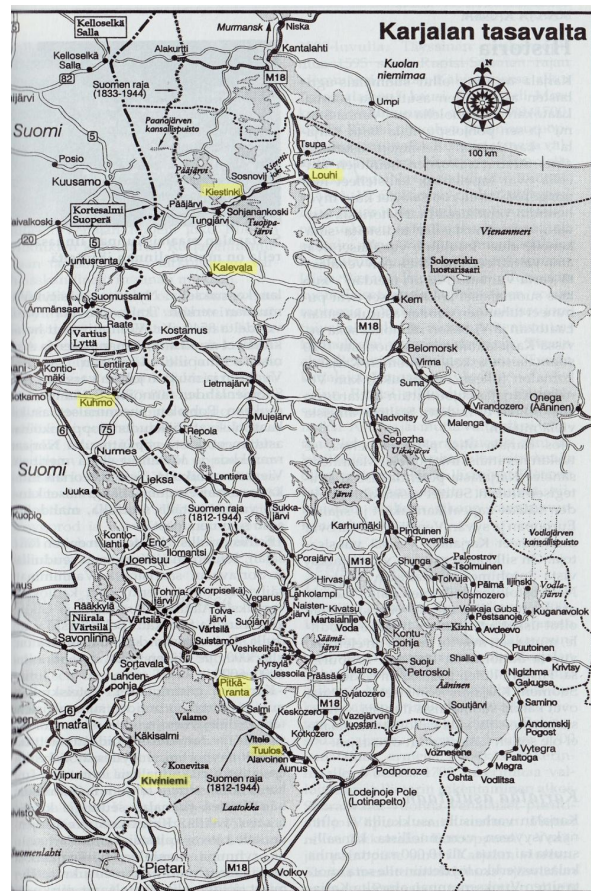
Tavoite:

Yhteistä suunnittelua ja ryhmäytyminen

Yhteisöllisyyden rakentaminen

Mikä ihmeen Karjala?

Toteutus

Mikä on Karjala, maantieteellisesti ja ajallisesti?

Suomi joutui luovuttamaan pääosan Karjalastaan 1940-luvulla sotien seurauksena.

Tässä näet Suomineidon eli isänmaamme Suomen.

Missä Sinä asut? Merkitse se karttaan.

Mistä isovanhempasi ovat kotoisin?

Tässä näet punaisella ne alueet, jotka Suomineito on menettänyt sodissa.

Löydätkö missä lukee Karjala? Kyllä, siellä Laatokan rannalla. Punainen ja musta ovat Karjalan värit.

Karjala on se alue mistä nyt puhumme, kaunis, ikävöity Karjala. Useimmat suomalaiset joutuivat lähtemään kodeistaan Karjalassa. Jättämään kaiken, vain vähän saattoa ottaa mukaan.

Kerroimme evakkotarinan lapsille. Meillä oli myös vieraana henkilö, joka oli kokenut lähdön kotoa Karjalasta.

Päätös:

Iltahetken alussa kannattaa sytyttää kynttilä ja himmentää valoja.
Iltahetkessä kuunnellaan "Evakon lauluun" (Sanat ja sävel: Veikko Lavi)
ja pidetään iltarukous.

2. Kerta. Missä on minun juureni?

Aloitukset ja alkurutiinit:

Kännykät siirretään sivuun.

Jatketaan tutustumista toisiimme ja aiheeseen.

Alkurukous tai runo, sananlasku jne. (riippuen siitä, missä kerhot järjestetään)

Tuolileikki:

Kysymys esimerkkejä:

Kenellä on päällä punaista?

Kenellä on päällä mustaa?

Kuka tietää missä on Karjala?

Tavoite:

Omaan sukuun tutustuminen.

Missä juureni ovat?

Toteutus:

Kasvaakseen ja elääkseen, pysyäkseen pystyssä puu tai mikä tahansa kasvi, tarvitsee juuret. Jaoimme kerholaisille sukuperunan, pyysimme heitä täyttämään sen, siten että laittavat vanhempiensa ja sisarustensa nimet lehdistöön.

Kotitehtäväksi jäi kysyä isovanhemmista, mistä he ovat kotoisin. Perunan mukulat kuvaavat vanhempia sukupolvia. Joku tiesi jo heti kertoa, että pappa tai mummo on lähtöisin Karjalasta. Emme ole irrallisia, vaan se mitä olemme kasvaa juurista. On hienoa kuulua perheeseen, sukuun, kansaan, ihmiskuntaan (ks sivu 10, perunan juuret).

Leikimme perhenakkia:

Lapuille oli kirjoitettu perheitä esim.

Isä Lahti, äiti Lahti, poika Lahti ja tytär Lahti. Perheitä pitää olla niin monta, että riittää kaikille rooli.

Laput jaetaan sokin sokin osallistulille. Kun annetaan lupa kaikki alkavat vaihdella lappuja. Taustalla voi soida karjalainen musiikki. Kun musiikki loppuu, jokainen katsoo mitä omassa lapussa lukee esim. isä Lahti.

Kaikki alkavat huutamaan lapussa olevaa perheen nimeä ja roolia. (Aikamoinen meteli).

Valmis perhe asettuu istumaan järjestykseen isä, äiti, poika, tyttö. Viimeksi jäänyt perhe putoaa pelistä pois.

Perhenakki leikki jatkuu taas lappujen vaihtelemisella musiikin soidessa. Voittaja perhe on viimeisenä pelissä.

Päätös:

Himmennetään valot ja sytytetään hiljaisuuden kynttilä

Iltahartaus aiheesta "minun juureni". Kerholainen saa kuulla, että hän on arvokas ja kuuluu suurempaan kokonaisuuteen. Jokaisen perhe ja suku ovat tärkeitä.

Perheet eivät ole ns. ihanneperheitä. Elämän kauneus on usein kivussa, särkymisessä jne. Niin kuin karjalainen kansa joutui jättämään rakkaat maisemat ja lähtemään evakkotielle. Sinun juuresi ovat tärkeitä, arvosta niitä.

Luetaan Kirsi Limatiuksen runo Juuret:

Eräänä aamuna maanantain,
läksin mie mukaan matkaajain.
Tiennyt en, mitä odotin
mut jotain kuitenkin hain.
Viimein perille päästyäin
tunsin jotain sisälläin.
Tunnetta tuota mie mietin
päivin ja öin,
vastausta vain löytänyt en,
mut viimein kuitenkin löysin sen.

Moni kysyy, miks aina uudestaan
lähden mukaan matkaajain.
Mitä löytää aion,
uuden Karjalan taoin.
Ei taitoa tuota lie kellään,
Karjala olkoon entisellään.
Mut se mitä sieltä mie hain,
no tietysti juurian.

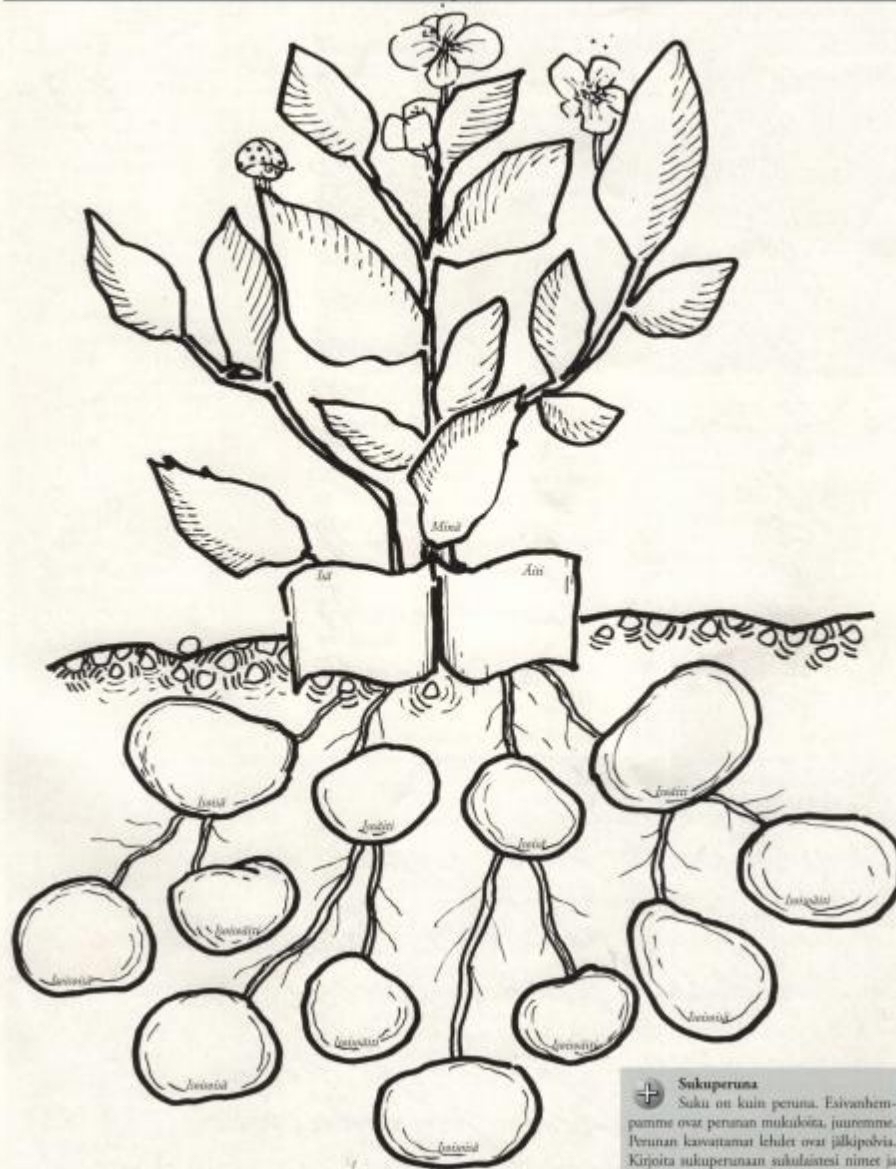
Lopuksi virsi Taivaan Isä suojan antaa, hän on isä jokaisen (v. 503)

Kotitehtävä:

Sukuperuna-moniste, joka jaetaan kotiin vietäväksi.

Suvun juurilla

Sukuperuna

Sukuperuna

Suku on kuin peruna. Esivanhempiemme ovat perunan mukuloita, juuremme. Perunan kasvattamat lehdet ovat jälkipölvä. Kirjoita sukuperunaan sukulaistesi nimes ja syntymäajasi!

3. Kerta. Miten kohtaan karjalaisuuden Suomessa?

Aloitukset ja alkurutiinit:

Kännykät siirretään sivuun.

Jatketaan tutustumista toisiimme ja aiheeseen.

Alkurukous tai runo, sananlasku (riippuen siitä, missä kerhot järjestetään)

Tuolileikki:

Kysymys esimerkkejä:

Kuka on syönyt karjalan piirakoita?

Kuka on syönyt ”köyhiä ritareita”?

Tavoite:

Karjalatietoisuuden lisääminen

Toteutus:

Mitä tiedät karjalaisuudesta?

Keksitään yhdessä ja kysytään lapsilta ja nuorilta, missä karjalaisuus näkyy, puhutaan niistä.

Tässä muutama esimerkki:

- Karjalanpiirakat
- Viipurin rinkeli (myydään markkinoilla)
- Karjalaisten laulu ja muut tutut laulut
- virpomisperinteet
- karjalan murre
- karjalanpuvut
- kirjallisuudessa
- historiassa
- käsitoissa, pajupilli, pirtanauha
- perinteissä ja niiden vaalimisessa, yhteen puhaltamisen hengessä
- kaihossa, ikävässä...

Ylitse muiden se tulee näkyviin ihmisissä, ”miekiin oon Karjalast”. Kaikki me tunnemme ihmisiä, joilla on juuret Karjalassa. Ehkä sinullakin on. Tuo elämän ilo tarttuu. Katsotaan sukuperunoita.

Karjala tuli Suomeen, kun evakot saapuivat tänne. Evakko on ihminen, joka sodan takia joutui jättämään kotinsa ja lähes kaiken muun valloitetulle alueelle. Muistathan, kun ensimmäisellä kerralla kerroimme evakkotarinan ja nyt voimme kuulla toisen. Ne ovat hyvin puhuttelevia. Onko teillä kenelläkään nyt kertoa niistä mukuloista, perunoista eli onko jonkun isovanhemmissa niitä, jotka ovat rajan takaisesta Karjalasta. Etsitään kartalta kyseiset alueet. He, evakot, toivat tullessaan valtavan henkisen perinnön. Mietitäänpä yhdessä mitä se tarkoittaa?

Millainen on karjalainen luonne?

Kysellään lapsilta kokemuksia, ajatuksia:

iloinen, vieraanvarainen, ei murehdi turhia, eteenpäin katsova, kaihoisa, sisukas, omanarvontuntoinen, työteliäs, luova, perinteitä vaaliva jne.

Karjalainen luonne, se tuo hienot mausteet suomalaisuuteen: sosiaalisuus ja yhdessä tekeminen. Siinä on yksi perintö.

Kysellään ruokaperinteestä?

Joku kerta leivomme yhdessä karjalanpiirakoita. Pidätkö niistä? Tunnetko vatruskat, sulhaspiirakat, rotinat, entä karjalanpaistin (evakkopaisti) tai kulitsaa tai potlohkon?

Oletko syönyt köyhiä ritareita kermavaahdolla?

Karjalainen ruokaperinne on monipuolinen. Jokainen suomalainen tuntee karjalanpiirakat ja mitä olisi suomalainen joulupöytä ilman karjalanpaistia, makuluun kera. Lihapotti, uunipaisti, ruukkupaisti, puurot ja vellit tai viipurinrinkeli

Karjalaisuus on rikastuttanut kantasuomalaisten ruokaperinnettä.

Karjalaisin värein ja koristein katettu ruokapöytä, on myös silmänilo. (Punamusta kattaus: kynttilät ja servetit)

Siinä on toinen perintö

Nyt teemme ”köyhiä ritareita” ja laitamme kermavaahtoa päälle. Tarjoamme ne musta-punaisin värein katetulta pöydältä. Eikös ”köyhäritari” ole kuin karjalainen, joka tuo ilon ja juhlan arkeen vaatimattomista evakon aineksista.

Teimme köyhiä ritareita seuraavan ohjeen mukaan:

1. Vatkaa munan rakenne rikki. Lisää maito ja vaniljasokeri
2. Kasta pullaviipaleet munamaidossa. Ruskista rasva pannulla vaalean ruskeaksi. Paista pullaviipaleet kauniin ruskeiksi kummaltakin puolelta.
3. Tarjoa hillon ja pehmeäksi vaahdoksi vatkatun kerman kanssa jälkiruokana tai kahvin kanssa.

Päätös

Loppurukous: Jokainen sanoo yhden asian edellä puhutuista, minkä ottaisi mukaan evakkotielle. Kaikkein tärkeimmät asiat voi kätkeä sydämeen ja niitä ei voi kukaan riistää - ne eivät ole aineellisia.

Rukous: Kiitos elämän lahjasta ja toisista ihmisistä, kiitos erilaisuudesta.

Laulu: "Kun on toisessa kädessä Jumala ja toisessa olet sinä..." - Lasten virsi 106

4. Kerta. Karjala, sua ikävöin

Aloitukset ja alkurutiinit:

Kännykät siirretään sivuun.

Tutustuminen toisiimme ja aiheeseen.

Alkurukous tai runo, sananlasku (riippuen siitä, missä kerhot järjestetään)

Tuolileikki:

Kysymys esimerkkejä:

Kenellä on ikävä kaveria, joka on vaihtanut koulua?

Kenellä on ikävä kaveria, joka on muuttanut pois paikkakunnalta?

Kenellä on ollut ikävä äitiä, isää tai omaa aikuista tai muuta läheistä ihmistä?

Tavoite:

Millaisia tunteita ja kokemuksia karjalaisuus herättää?

Toteutus:

Kuunnellaan laulu ”Jo Karjalan kunnailla lehtii puu....”

Miten tulkitsisit tuota laulua?

Mitä tunteita siitä nousee?

Onki siinä kaihoa?

Tehtävä:

Millainen on tuo laulun Karjala, piirrä siitä taulu ja anna sille nimi. Esim. kaipaus tai unelmieni kotiseutu jne.

Tiedän, että monet ovat tuoneet kasvien taimia entisiltä kotiseuduiltaan tai kiviä yms. Lukuisat ovat ne valokuvat, joissa istutaan lapsuuden kodin pihassa, jossa jäljellä on enää kotikoivu tai osa kivijalkaa.

Mitä kaipaus saa meissä aikaan?

- muistojen vaalimista, perinteen siirtoa, kuvia, lauluja, kotiseutumatkoja, historian opiskelua....

Tunteet ovat osa ihmisyyttä. Ne ovat tärkeitä ja ne kertovat siitä mikä on meille rakasta. Se mikä synnyttää vahvan tunteen, on tärkeää. Kaipauksen, kaihon tunne on myös luovuuden lähde.

Päätös:

Himmennetään valot ja sytytetään hiljaisuuden kynttilä. Kerholaiset saavat vuoron perään nousta ja kierrättää omaa taideteostaan kaikkien luona ja samalla kertoa työn nimen. Jokaisen työlle annetaan raikuvat taputukset.

Rukous: Kiitos muistoista, kiitos tunteista, kiitos kauneudesta, kiitos kaipauksesta, joka laittaa meidät etsimään sitä mikä ei katoa. AMEN.

Kuunnellaan vielä ” Jo Karjalan kunnailla...”

5. Kerta. Pääsiäinen Karjalassa

Aloitukset ja alkurutiinit:

Kännykät siirretään sivuun.

Jatketaan tutustumista toisiimme ja aiheeseen.

Alkurukous tai runo, sananlasku (riippuen siitä, missä kerhot järjestetään)

Tuolileikki:

Kysymys esimerkkejä paikan vaihtoon:

Kuka on syönyt suklaamunia?

Kuka on virponut aikaisemmin?

Kuka pitää mämmistä?

Tavoite:

Virpomavitsat, virpomisen perinne, virpomaloruja

Toteutus:

Tällä kertaa valmistamme virpomavitsoja ortodoksikirkon tapaan. Lisäksi tehdään kauniisti kirjoitettu kortti, johon on kirjoitettu jokin virpomaloru. Virpominen on ortodoksien kristillisyydestä nouseva perinne. Virpominen tapahtuu palmusunnuntaina ja palkka maksetaan paaston jälkeen eli pääsiäisenä. Virpomalorut kuuluvat virpomiseen.

Onnentoivotus

Virvon varvon tuoreeks terveeks, tulevaks vuueks!

Kui monta urpaa nii monta uuhta,

kui monta varpaa nii monta vasikkaa,

kui monta oksaa nii monta orhii,

kui monta lehtee nii monta lehmää,

kui monta latvaa nii monta lammasta.

Uhkailu

Jos et luppaa munnaa, ni haukka syöp siu kannais!

Virvottavan lupaus:

Luppaan, luppaan, luppaan!

Terveys

Virvon varvon vitsasella
tuoreeks terveeks,
tulevaks vuuveks!
Isännälle ikää pitkää,
emännälle perää leveää!

Muita virpomaloruja:

Virvon varvon vitsasella
rikkaaks, rakkaaks,
ison talon isännäks.
Viikoksi velkaa,
vuuveksi vappaata,
sinulle vitsa, minulle palkka,
annotko munan vai markan!
kilteiksi pienet piimäsuut!

Mie se virvon viisahasti
taputtelen taitavasti
rikkahaksi rakkahaksi,
ison talon isännäksi,
viihen piian pitäjäksi,
neljän lehmän kaitsijaksi!
Isännälle ihevatsa.
emännälle perä leveä,
veikolle hyvä hevonen,
tyttärelle punaiset posket!
Virvon varvon vitsa on uusi
kaunis kuin kukkiva tuomi,
eläjän onnea toivotan sulle
nöyrästi vaadin palkkaa
mulle!

Päätös:

Himmennetään valot ja sytytetään hiljaisuuden kynttilä. Jokainen kerholainen menee vuorollaan istumaan "virpomapenkkiin" ja yhdellä vitsalla muut kerholaiset virpovat hänet. Virpoma loru: Virvon varvon vitsasella, kosken kevät-pajusella. Terveyttä toivottelen, siunausta siivittelen, onnea oksalla tällä.

Lopuksi kaikille annetaan pieni makeinen esim. pieni pääsiäismuna. Nyt tehdään poikkeus ortodoksiperinteestä, sillä palkkahan piti tulla vasta pääsiäisenä.

6. Kerta. Pääsiäinen Karjalassa jatkuu...

Aloitukset ja alkurutiinit:

Tuolileikki

Kysymyksiä:

Kuka on tehnyt virpomavitsoja?

Kuka on syönyt kulitsa pullaa?

Kuka on kasvattanut raeruohoa?

Tavoite:

Tutustutaan karjalaiseen pääsiäisperinteeseen

Kananmunien värjäys sipulinkuorilla

Toteutus:

Ortodoksiseen pääsiäiseen tutustuminen

Kulitsa pullan leipominen

Pääsiäispöydän kattaminen

Karjalan pääsiäisperinteeseen kuuluu ortodoksikirkon tuohukset ja ikonit. Monessa karjalaiskodissa oli ikoninurkka, jossa oli ikoni ja käsipaikka (on karjalainen kodintekstiili, pitkä ja kapea, pellavasta tehty pyyheliina) ikonin päällä, tuohus palamassa, siunattu virpomisvitsa ikonien yläpuolella

Tuohus on ohut, ortodoksinen kirkkokynttilä, joita muun muassa kirkossakävijät laittavat kirkossa olevien ikonien edessä oleville telineille palamaan. Tuohus valmistetaan yleisimmin mehiläisvahasta.

Siunatuilla oksilla taas virvotaan palmusunnuntaina ja palkkio saadaan pääsiäisenä. Virpomisvitsaa säilytetään ikonien päällä helatorstaihin eli Jeesuksen taivaaseen astumisen päivään saakka. Ne hävitetään aikanaan polttamalla.

Paastosta herkutteluun

Pääsiäistä edeltää paasto, jolloin kunnolla paastoava karsii ruokavaliostaan 40 päiväksi kaikki eläinkunnan tuotteet. Ruokapaastoa tärkeämpi on paaston hengellinen puoli: rukoulu, kirkossa käyminen, läheisten tapaaminen, yksinäisten ja puutteessa olevien auttaminen. Ruokapaasto toki tukee asiaa.

Pääsiäisyön palveluksen jälkeen ortodoksi nauttii juhla-aterian usein seurakuntasalissa ja vielä yöllä vieraiden kanssa kotona. Herkuttelu pitää kuitenkin aloittaa varovaisesti, ettei tule sairaaksi.

Juutalaisperinteestä kumpuava lammaspaisti kuuluu ruokalistalle, samoin mämmi, keitetyt kananmunat ja erilaiset salaatit. Kulitsan eli sahramalla maustetun vehnäsen ja pashan sekä värjätyt kananmunat saa viedä kirkkoon papin siunattavaksi. Korkea kulitsa jaetaan neljään lohkoon ristin muotoon ja syödään siivuina pinnasta pohjaan edeten.

Kerhossa leivotaan pääsiäispulla eli kulitsa ja värjätään kananmunia sipulinkuorilla keltaisiksi. Kulitsan päälle tehdään taikinasta koristeita.

Kauniisti katetun pöydän äärellä nautimme keltaiset kananmunat karjalanpiirakoiden kera ja kulitsa-pullan. Juotavaksi käy vaikka tee karjalaiseen tapaan.

Päätös

Valojen himmennys.

Istutaan pienen ikoni-alttarin äärellä. Ikonin edessä palaa tuohus. Luetaan esim. lasten Raamatusta pääsiäisen tapahtumista. Lopuksi jokainen saa oman tuohuksen, johon vuorollaan ottaa tulen ikoni tuohuksesta ja asettaa tuohuksen hiekalla täytettyyn astiaan alttaripöydällä, samalla kerholainen voi hiljaa mielessään rukoilla. Taustalla voi soida instrumentaalinen musiikki. Lopuksi lauletaan virsi (78) "Vieraalla maalla kaukana on kumpu kivinen..."

7. Kerta. Karjala Laulun ja soiton maa

Aloitus ja alkurutiinit:

Kännykät siirretään sivuun.

Jatketaan tutustumista toisiimme ja aiheeseen.

Alkurukous tai runo, sananlasku (riippuen siitä, missä kerhot järjestetään)

Tuolileikki:

Kysymys esimerkkejä paikan vaihtoon:

Kuka on kuullut kanteleen soittoa?

Kuka on kuullut laulun " Suomessa olen minä syntynyt"?

Tavoite:

Tutustutaan karjalaiseen lauluperinteeseen äänitteiden avulla: Evakon-laulu

Toteutus:

Tutustutaan kanteleeseen. Jutellaan karjalaisista lauluista sekä kuunnellaan niitä.

Kysytään lapsilta ja nuorilta,

tunnetko oman maakuntalaulusi tai kansallislaulusi?

Tähän kerhoon on hyvä kutsua joku soitto- ja laulutaitoinen.

Kerhon voi hyvin alkaa vaikka karjalaisten laululla. Evakon-lauluun olemme jo tutustuneet. Säkkijärven polkan tahtiin voi kerholaiset tanssia/hypellä/liikehtiä.

Kuuntelemisen lomaan lauletaan itse.

"Tiedän paikan armahan" -vihkosessa on lasten lauluja, joita kansakoulussa ennen laulettiin. Vihkosesta löytyy varmasti joitakin tarttuvia lauluja, joita yhdessä opetellaan ja lauletaan.

Kerholaisille voi kertoa myös Sibeliuksesta, joka sai innoitusta Karjalasta ja sävelsi Kullervo-sinfonian. Sinfoniasta voi antaa kuulonäytteen kerholaisille.

Päätös:

Tämän kerhon voi päättää komeasti Finlandia-hymniin. Se on Sibeliuksen säveltämä ja sanat siihen on kirjoittanut V. A. Koskenniemi. Finlandia voidaan myös kuunnella hiljaisuuden kynttilän palaessa Jarkko Aholan esittämänä. Jos halutaan olla oikein juhlallisia, voidaan hymni kuunnella/esittää seisten.

Loppujen lopuksi kiitetään vapaasta isänmaasta.

8. Kerta. Käsityöperinteet Karjalassa

Aloitukset ja alkurutiinit:

Kännykät siirretään sivuun.

Jatketaan tutustumista toisiimme ja aiheeseen.

Alkurukous tai runo, sananlasku (riippuen siitä, missä kerhot järjestetään).

Tuolileikki:

Kysymys esimerkkejä paikan vaihtoon?

Kuka on nähnyt kinnasneulan?

Kuka tuntee Karjalan käkösen?

Kuka tietää pirtanauhan?

Tavoite:

Karjalaisiin kädentaitoihin tutustuminen

- Karjalan käkönen kirjanmerkki

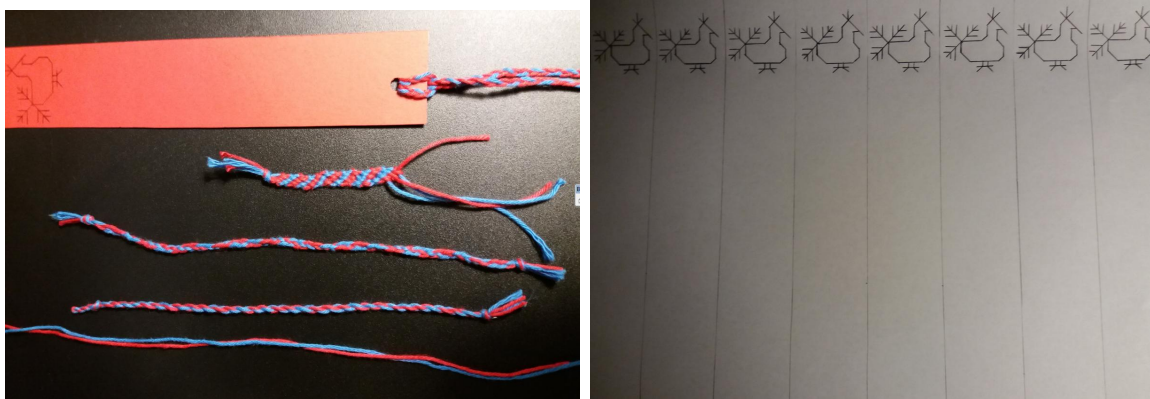
- Pesukinnas

Toteutus:

Punaisesta paperista monistetaan kirjanmerkkipohja. Jokaisessa kirjanmerkissä on karjalanlintu piirrettynä. Kirjanmerkit leikataan yksittäisiksi ja laminoidaan ja tehdään reikä toiseen päähän. Yhdelle arkille mahtuu 7 kirjanmerkkiä, koska pitää jättää reunoihin hieman varaa, jotta sivut umpeutuvat.

Punaisesta ja mustasta langasta tehdään nauha, joka solmitaan reikään.

Malli on tehty pahvista (katso kuva). Nauhan voi tehdä pyörittämällä (perinteinen), letittämällä (3 säiettä), punomalla joko 4:llä tai tekemällä ns. ystävänsolminnalla. Mallit oheisessa kuvassa.

Karjalankäkösien tekeminen

Pesukintaan tekeminen

Vohvelikankaasta ommellaan pesulaput. Niihin kirjailaan karjalankäkönen tai muuta vastaavaa.

Nyt lapset voisivat kirjaila yhden tai kaksi karjala-lintua innostumisesta riippuen. Tarvikkeiksi tarvitsemme vohvelikangasta, jokaiselle 50 x 15 cm. Tärkeää on, että palat olisivat ommeltu siksakilla ympäriinsä ennen työskentelyä, näin kangas ei purkaannu eikä rispaannu. Kun kuvat ovat valmiit, kankaasta ommellaan pussi ja suuaukolle saumaan ommellaan kanttinauhasta lenkki, josta sen voi ripustaa kuivumaan

Tarvikkeet: parsinneuloja ja kanttinauhaa ja kankaan väristä lankaa ompeluun, punaista pumpulilankaa lintujen tekemistä varten. Pesukinnasvohvelikangas on vaalean lilan väristä. Se on hyvä vaihtoehto tai jokin muu suhteellisen vaalea

väriltään. Ei liian voimakkaita värejä, jotta linnut tulevat hyvin esiin. Toivottavasti kuva antaa vihjeen ompelutyöstä.

Pesulappuja tekemässä

Pesulappuja eri kuvioin toteutettuna.

Päätös:

Himmennetään valot ja sytytetään hiljaisuuden kynttilä.

Mietitään mitä hyvää käsillä voi tehdä:

Jokainen sanoo ainakin yhden asian esim. hakata halkoja, ommella, kätellä, hyväillä, luoda kaunista jne.

Jokainen meistä voi käsillään rakentaa hyvää maailmaa. Tänään olemme tehneet pesukintaan, jonka voit antaa toiselle ilahduttamaan ja kertomaan, että välität.

"Kaikki mitä toivot toisten tekevän sinulle tee se hänelle." mukaeltu teksti
(Raamattu, Matt.7.12)

Tässä on elämänohjetta minulle ja sinulle.

Tehdään sisaruspiiri ja rukoillaan Isän meidän -rukous.

9. Kerta. Karjalainen leikkiperinne: piha- ja sisäleikit

Aloitukset ja alkurutiinit:

Aloitetaan kerho ottamalla lankakerä tai matonkudekerä ja heitetään se toiselle kerholaiselle. Kerrotaan seuraavalle lankakerän saajalle

- oma nimi
- mitä tietää karjalaisuudesta (aikaisemmat kerhot, kertaus)
- mistä karjalaisesta ruuasta pitää.

Lankakerästä, joka on heitetty kaikkien osallistujien kesken, syntyy verkko. Verkosta kerrotaan, kuinka se sitoo meidät ihmiset ja heimot toisiimme. Samalla voi keskustella perheistä, suvusta ja yhteisöstä sekä perinteen jatkumisesta. Puretaan verkko menemällä takaperin ja sanomalla miltä tämä tehtävä tuntui tai mikä fiilis nyt on.

Tavoite:

Karjalaisiin leikkeihin sisällä ja ulkona tutustuminen. Kyykän ohjeet löytyvät Juuret karjalassa, luokanopettajan opetusaineistosta (sivu 33).

Toteutus:

Ulkona kyykkään tutustuminen ja sen pelaaminen tai 10 tikkua laudalla.

Sisäleikkejä:

Itikka

Perunakellari

Kapteeni käskee

Karhusilla

Kissa

Loru:

Olipa kerran itikka, (näytetään sormella minkä kokoinen)

jolla oli rättisitikka (väännetään rattia).

ja sen itikan takapenkillä (näytetään sormilla minkä kokoinen (näytetään peukulla olan yli).

Kävi itikka iltalenkillä (yhden käden sormet)

Päätös:

Tehdään sisaruspiiri ja leikitään itikka-leikki lorun kanssa. Leikin jälkeen kotiin ja seuraavalla kerralla iltamiin.

10. Kerta. Karjalaiset iltamat

Aloitukset ja alkurutiinit:

Tutustumisleikki.

Paikan vaihto:

- kuka on ollut iltamissa
- kuka on käynyt Karjalaisilla kesäjuhlilla
- kuka on osallistunut karjalaiseen messuun

Tavoite:

Tutustuminen karjalaiseen iltamaperinteeseen.

Toteutus:

Kerrotaan iltamista.

Karjalaisten iltamien tarkoituksena oli ihmisten yhdessäolo.

Karjalaiset iltamat olivat seurustelu- ja kohtaamispaikka.

Seurustelupaikka tytöillä ja pojilla.

Kuokkavieraat toisilta kyliltä tulivat voimia mitteloimaan – keskinäistä nahistelua.

Soittajina olivat viulisti ja harmonin soittaja. Iltamat päättyivät piirileikkiin ja tanssiin. Järjestys oli aina paikalla.

Iltamien ohjelma runko:

Tervetuloa toivotus

Esitetään arvoituksia, esimerkiksi näin:

- 1) Mies meni metsälle, ampui ukkometson. Tuli kettu vastaan, joka oli käyttämässä ukkometsoa. Ketulla oli 3 poikasta vatsassa. Kuinka on mahdollista, että yhdellä laukauksella voi saada ukkometson ja neljä kettua?

Koska ketulla oli poikaset vatsassa.

- 2) Mikä koneen osa on napakampi?

Voi yhdistää henkilöön. Saa tytön itselleen, joka on napakka tekemään.

- 3) Sananparsii:

Uuden vuoden suojasta 9 viikkoa eteenpäin on maat sulana. Voi olla, että toteutuu.

Ohjaaja on kirjoittanut pienen tarinan. Tarinassa on tyhjiä viivoja, joihin kerholaiset sanovat vuorotellen adjektiivin. Ohjaaja kirjoittaa ne tyhjille viivoille. Tarina luetaan piirissä.

Näytelmä, tätäkin voi kerhossa kokeilla.

Koottiin poikia ja tyttöjä näyttämölle. Yleisö antoi aiheen. Näyttelijät improvisoivat esityksen.

Leikki ”Myöhässä töistä” toimii myös

Tarjoilu

Tanssit eli musiikin mukaan liikkumista

Iltamat päättyvät viimeiseen valssiin.

11. Kerta. Yhteisöllisyys

Aloitukset ja alkurutiinit:

Tällä kertaa paikalle on kutsuttu kaikki kerhot, kerholaiset ja niiden vetäjät sekä Lievestuoreen karjalaiset sekä Naru-kerhon aikuiset.

Tutustumme toisiimme sanomalla nimen ja missä kerhossa olemme. Aikuiset kertovat mistä ovat kotoisin.

Kerrotaan myös, että opettelemme leipomaan karjalanpiirakoita ja teemme niitä niin paljon, että voimme tarjota niitä karjalaisessa Messussa.

Tavoite:

Saadaan kokemus yhteisöllisyydestä ja karjalanpiirakoiden tekemisestä.

Toteutus:

Opetellaan tekemään karjalanpiirakoita yhdessä monisukupolvisesti. Samalla kerrotaan omia tarinoita. Yhdessä suunnitellaan myös karjalaisten kirkkopyhää.

Päätös:

Jaetaan yhteinen kokemus ja lauletaan

"Jo Karjalan kunnailla" -laulu ja tietysti otetaan maistiaisia karjalanpiirakoista munavoin kera.

12. Kerta. Messu, kerhojen päätös

Kirkossa järjestettiin jumalanpalvelus ja karjalaiset piirakkakahvit. Myös vanhemmat kutsuttiin mukaan.

Karjalainen kirkkopyhä elvytettiin vuosien jälkeen. Tällä kertaa messussa oli vain osia Karjalaisesta Messusta.

Tavoite:

Tulevaisuudessa Karjalaisten kirkkopyhässä voisi toteutua Karjalaisten Messu kokonaisuudessaan. Kirkkopyhästä tulisi jokavuotinen perinne.

Lauluja Karjalaisesta messusta.

Karjalanpiirakat maistuivat kirkkokahvin kera. Yhteisesti jaettiin kokemuksia perinteiden eteenpäin viemiseksi.

Lähteet:

Finlandia-hymni, Jean Sibelius, www.sibelius.fi

Jo Karjalan kunnailla lehtii puu, Sanat Valter Juva, Kansansävelmä

Juuret Karjalassa, Luokanopettajan opetusaineistoa, Karjalan liitto 1999

Karjalainen ruokakirja, Karjalan Liiton naistoimikunnan 40-vuotisjuhlajulkaisu, Karjalanliitto 2016

Karjalaiset runot II, Runo Juuret s. 39, Kirsi Limatius

"Kun on toisessa kädessä Jumala ja toisessa olet sinä..." Virsikirja virsi 106 lastenvirsi

Suuri toivelaulukirja 7, Evakon laulu s. 142, sanat ja sävel Veikko Lavi, toim. Aapeli Vuoristo, Musiikki-Fazer 1989

"Taivaan Isä suojan antaa, hän on isä jokaisen..." Virsikirja, virsi 503

"Vieraalla maalla kaukana on kumpu kivinen..." Virsikirja, virsi 78

Virpomisloruja Karjalan Liiton kokoelmista

Muita mielenkiintoisia teoksia ja lähteitä tulevien kerhojen tueksi:

Karjalaisia vaakunoita – muistipeli, Karjalan Liitto

Karjalan Kunnaat, Karjalan Liiton jäsenlehdet

- esim. Maailman nopein karjalainen Kimi Räikkönen (ilmestynyt 19.3.2018)

Karjala - Suomalainen matkaopas, Markus Lehtipuu, Printall AS 2017

Karjala tutuksi, Ajankohtaista karjalaista asiaa, Karjalan Liiton julkaisuja

Suomen lasten Kalevala, kertonut Kirsti Mäkinen, Otava 2011

Sydän Karjalassa, Arjen ja perheen historiaa, toim. Sirkka-Liisa Ranta, Tammi 2017

Victor Svaetichin – Karjalan kuvaaja, toim. Sari Kainulainen ja Leena Rätty, Kopiajyvä 2009, Aikamatka 1900-luvun alun Karjalan kannaksella ja Viipurissa

Virpominen ortodoksisessa ja karjalaisessa perinteessä, Elävän perinnön kansallinen luettelo, www.aineetonkulttuuriperinto.fi

Virpomaperinne ja virpomisloruja, toim. Lea Lihavainen 2015, Joensuun kalevalaiset naiset